

בן! לזנה

ה אנגלים אומרים שהאהבה והפוליטיקה מכניסות שותפים מזוירים למיטה אחת.

בימים אלה יצרה הפוליטיקה זוג מזויר.

ד"ר הרצל רוזנבלום הגיב השבוע על הצהרתו האחרונה של דויד בן-גוריון בי מאמר ראשי בו אמר: "תוכנית בן-גוריון... מושיבה את בעליה בצידו של אורי אבנרי, כשותפו להשפעה ולדרך."

הקאריקטוריסט זאב חיפש, במיסגרת מתיחה של ד"ר באפריל, את שלושת ה אנשים הרחוקים ביותר מבמת ארץ-ישראל השלמה, וזימן יחד את ויליאם רוג'רס, דויד בן-גוריון ואותי.

בגיל 84 וחצי, מוצא את עצמו דויד בן-גוריון בחברה מזוירה מאד. בחברתו.

ה הביא את בן-גוריון לחברה כזאת?

הקביעה: "שלום גרוע הוא טוב יותר ממלחמה טובה" - סיסמה, שבה פתחתי, לפני שנתיים, את נאומי בכנסת, בו דרשתי לראשונה לקבל את יוזמת-השלום האמריקאית.

אמר בן-גוריון:

אילו הייתי עדיין ראש-משלה, הייתי מכריז כי אנחנו מוכנים להחזיר את כל השטחים שנכבשו במלחמת ששת הימים, מלבד ירושלים המזרחית ורמת-הגולן - את ירושלים מסיבה היסטורית, ואת הגולן מסיבה בטחונית.

סיני? ארם-אל-שייך? עזה? הגדה המערבית? שילכו להם! השלום חשוב הרבה יותר מנכסיהם-האדמיניסטרטיביים.

כדי להשיג (את השלום), עלינו לחזור לגבולות 1967.

גבולות-הבטחון צבאיים, למרות ש הם רצויים, אינם יכולים לפני עצמת הברית את פתיחתו של שיתוף עם שכנינו הערביים - אמן הדדי וידידות - זהו הבטחון האמיתי.

ואתה עומד ומשתאה: מניין לו לזקן זה העוז הרוחני ואומץ-הלב המוסרי לומר דברים אלה, שהם דברי-כפירה באוזני יורשיו?

קדשתי כמה שנים טובות וסוערות של חיי למלחמה בראש-המשלה דויד בן-גוריון.

מלחמה זו היתה נטושה על שתיים: על אינכונות ליוזם מדיניות-שלום פעילה, בשנים המכריעות של קביעת יחסי ישראל-ערב, ועל מסירת השלטון במדינה בידי חברי-מרעם, שניסו לכפות עליה דפוסים אנטי-דמוקרטיים.

אחד המרעם האלה, איסר הראל, מודה בספרו (החתום בידי מיכאל בר-זוהר) כי הוא וחבריו ראו אז בשבועון זה את ה סכנה העיקרית להתקדמותם, וכי מלחמתנו הצליחה במידה רבה.

אולם גם כשיא המאבק לא שכח, נו כי אנו לוחמים באדם בעל שיעור-קומה היסטורי.

תי תכונות גרמו לגדולתו ההיסטורית של דויד בן-גוריון. שתהי נדי רות למדי בחיים המדיניים.

הראשונה: טוה-הזמן של מחשבתו. בן-גוריון מסוגל לחשוב במושגים של דור. השנייה: ההבנתו בין עיקר וספל. בן-גוריון הצליח לקבוע מהו בכל עת ציר המאמץ העיקרי (התאם לתפישתו, כמובן) מי שמושתדל כיום לשרטט את הקווים הכלליים של דרכו, מאז שחר נעוריו ועד התפטרותו, ימצא כי פעילותו של דויד בן-גוריון היתה התרכזה בכל תקופה במאמץ הדי עיקרי של העם, והשתנתה עימו.

היא מעידה על קטנותם וקטנוניותם, לי עומת גדולתו של האיש.

אדם קטן זקוק לשנים, כדי להי זוכה שמטעה - ואולי אינו מסוגל להגיע לכך כלל. לבן-גוריון הספיקו 24 שעות.

למחרת מיבצע-סיני גוכה בן-גוריון לדעת כי מיבצע זה, שהיה פרי הקנאות של דיין ופרס עם הצרפתים, היה מישגת היסטורי. היתה זאת המלחמה-הלא-נכונה, בחברת ה

אחרי שהיה בזה אחר זה ממיסדי תנועת-העבודה בארץ, מזכיר ההסתדרות בימית יצירת בסיס ההתיישבות, ראש הממשלה של המדינה בדרך ויוצר צה"ל, הפך כראש-ממשלה וכשר-הביטחון של המדינה החדשה, לסמל הביטחוניזם: איש-המלחמה בה"א ה ידיעה.

אם איש כזה מכריז כיום שתיעד המרכזי של המדינה צריך להיות השגת השלום - אפילו "שלום רע", אפילו שלום במחיר החזרת

הקאריקטורה של זאב ב"הארץ"

שותפים הלא-נכונים, למען המטרה הלא נכונה. בן-גוריון השקיף סביבו וראה כי העולם פונה עורף לישראל, ששתי מעצמות-העל מתאחדות נגדה. הוא הסיק את דמסקנה הנכונה: שבנסיבות אלה המשך הכיבוש לא יביא לשום תועלת, אלא רק גירום לי נזק מצטבר.

לכן באומץ-לב היסטורי נדיר, מבלי להתחשב באיש, הכריז על נכונותו לסגת ללא דיחוי.

שם כך דרוש גבר. ואם כי אין טעם לשאול שאלות של "אילו" יש משום עניין בשאלה ההיפותטית: מה היה קורה אילו עמד ביגיי בראש הממשלה ב-1967? התשובה הנכונה היא, כמובן:

במיקרה זה לא היתה המלחמה פורצת כלל. גמאל עבד-אלי-נאצר היה נזהר במאי 1967 מלעשות את המעשים הפרובוקטיביים, שי הפכו מלכודת לו עצמו, אלמלא האמין שממשלת אשכול היא חלוי שיה ועלובה מכדי להגיב.

אולם מותר לחשוב שאלו פרצה המל-חמה בכל זאת, היה בן-גוריון משתמש בפירות הנצחון למחרת היום כדי ל

עשות את המעשה ההיסטורי הנדיר: פנייה ישירה ודרמטית אל העולם הערבי, כדי להמיר את השטחים בשלום-אמת.

העולם הערבי כולו חיבה אז לי מעשה גדול זה. הלככות ההמומים היו מוכנים לכך.

הצעתי זאת או ללוי אשכול, במכתב ששיגרתי לו. איני יודע אם בן-גוריון שיגר מכתב דומה.

אך לוי אשכול ז"ל היה אדם הרבה יר-תר מדי קטן מכדי להבין את הסיכוי ה היסטורי. הוא ראה רק נכסיהם-האדמיניסטרטיביים.

כחונתו באותו תפקיד כאותו רגע היתה טרגדיה היסטורית.

אשכול היה זקן, ולבו דבק בשיגרת ה-אתמול - עוד דונם, עוד עז, עוד קיבוץ, עוד היאחזות, עוד שיכון. היה חבל לו להחזיר אדמה טובה. בשנת 1967 פעל על פי המושגים של 1927. הוא לא היה בן-גוריון.

אחרי מותו, באה גולה. בן-גוריון אמר עליה שיעקר כוחה בשינאה. אפשר להוסיף על כך: עיקר מהותה בנוקשות.

הנוקשות היא תמיד - תמיד! - סימני-החומר של אדם קטן.

אדם שאין ביכולתו לחשוב מחדש, להעי-ריך מסקנות חדשות מנסיבות חדשות. ה-אדם הנוקשה גוזר ע, עצמו להגדר אחרי מעשי הזולת.

כך נגדרת גולדה מ"לאו" אל "לאו", והיא עלולה להביא לאסון שאין נורא ממנו: מלחמה שבה לא יהיו מיטב הבחורים בצה"ל משובכנים שהם צודקים.

ה עובר בראשו של דויד בן-גוריון, כשהוא יושב בחונית מפלגתו-לשעבר, כשהוא רואה את האנשים שגידל:

האם הוא חושב לעצמו: "מה לי ולגמדים האלה?"

בשורה הראשונה של מפלגה זו, אין אף אדם אחד שבסוגל לחשוב במושגים של דורות, לראות את עיקר-העיקרים של תקור-פה זו: השלום.

אין בה אף אדם אחד שאינו חושב במר-שנים של שבועות וחודשים, שעולמו ה-פוליטי אינו מצטמצם באילתורים של שעה, בחאלטורות מדיניות. זהו עולמם של גמדים. ענק מסוגל להשקיף אל מעבר להרים רחוקים, ומבטו מפליג לי מרחקי המרחב והזמן. גמדי רואה ערומת חול, ומדמה שזה העולם.

בן-גוריון אינו על-אנושי. כמו בכל אדם, גם אדם גדול, דבקו בו שגינות שונים, פרי נסיונות ותחויות אישיים.

דומני שגם עתה לא הגיע להבנת הלב הערבי. על כן נראה שאינו מבין את ה-צורך להציע לערבים מעמד לאומי בירוש-לים, שיספק את כבודם וזכויותיהם. איני בטוח שהוא מפריד די צורכו בין סידורי-בטחון ברמת-הגולן, שהם הכרחיים, ובין ה-שאיפה לסיפוח אדמותיה, ובענין הפלסטיני-נדמה שהוא שבוי בידי עברו כמו גולדה. אולם אלה הם פרטים, אם כי חשובים. העיקר הוא שבשעה היסטורית זו מהדהד קולו של דויד בן-גוריון סביב העולם, ו-הוא רם וצלול.

אדריכל המדינה ויוצר צה"ל אוי-מר: "שלום גרוע הוא טוב יותר ממלחמה טובה!"